

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA DE COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT I MIGRACIÓ

**Guia
didàctica**

DÉU MEU, PERÒ QUÈ T'HEM FET?

Bienvenidos a la familia Verneuil

centro de apoyo a la inmigración

www.valencia.es/bienestarsocial/benestarsocial

Guia didàctica

TEXT AMB
LLENGUATGE
NO SEXISTA

DÉU MEU, PERÒ QUÈ T'HEM FET?

Dra. Mª Angeles Molpeceres Pastor

Professora titular del Departament de Psicologia Social
Universitat de València

PRESENTACIÓ

En esta setena edició del programa Divercinema, que desenvolupa la Regidoria de Cooperació al Desenvolupament i Migració de l'Ajuntament de València a través del Centre de Suport a la Immigració (CALAMICS València), com sempre al voltant de la celebració del Dia Internacional de la Tolerància, el 16 de novembre, presentem la guia didàctica de la pel·lícula *Déu meu, però què t'hem fet?*

El Divercinema pretén fer visible que la tolerància no és indiferència, que ser tolerant implica activar el respecte, que l'estima del patrimoni, de la diversitat cultural i de les diferències ha de dirigir-se cap a la igualtat i la convivència. La tolerància reconeix els drets humans universals i les llibertats fonamentals dels altres. Només la tolerància pot assegurar la supervivència de

Guia didàctica

DÉU MEU, PERÒ QUÈ T'HEM FET?

comunitats heterogènies en cada regió del món. Educar per la tolerància implica fomentar el sentiment de confiança i respecte i previndre en conductes racistes i xenòfobes. El cine és una de les eines socioeducatives amb més potencial preventiu i sensibilitzador per a aprofundir en valors de convivència.

Este programa, dirigit a l'alumnat de centres educatius que cursen Educació Secundària Obligatòria, Batxillerat, PQPI i universitats populars, s'ofereix a través de l'oferta educativa de la Regidoria d'Educació.

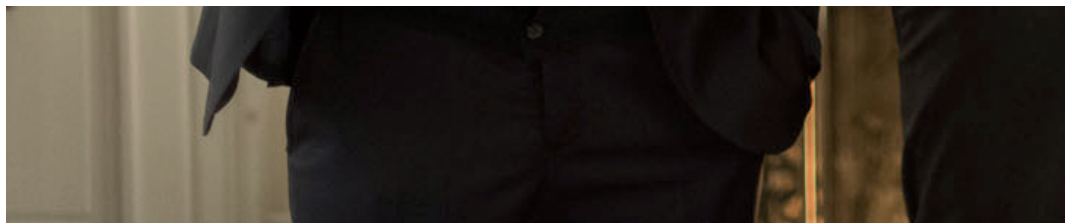
Amb el llargmetratge *Déu meu, però què t'hem fet?*, pel·lícula francesa dirigida per Philippe de Chauveron, tractem de posar de manifest les representacions socials que es transmeten i es reproduïxen en eixes mal anomenades segones generacions, que no han emigrat mai i que són unificats amb els seus ascendents atribuint-los una categoria comuna d'immigrants que els oposa als "autòctons".

Esta guia didàctica ha sigut elaborada per M. Ángeles Molpeceres Pastor, professora titular del Departament de Psicologia Social de la Universitat de València. Pretén ser un instrument útil per a ajudar l'educador, abans i després del visionament del film, en el seu treball a l'aula sobre com els estereotips tenen l'origen en una generalització indeguda i arbitrària de la realitat, i que este judici, en la majoria dels casos erroni i, a més, compartit en la comunitat, incidix negativament en l'establiment de les relacions humanes.

DÉU MEU, PERÒ QUÈ T'HEM FET?

Déu meu, però què t'hem fet?

Índex

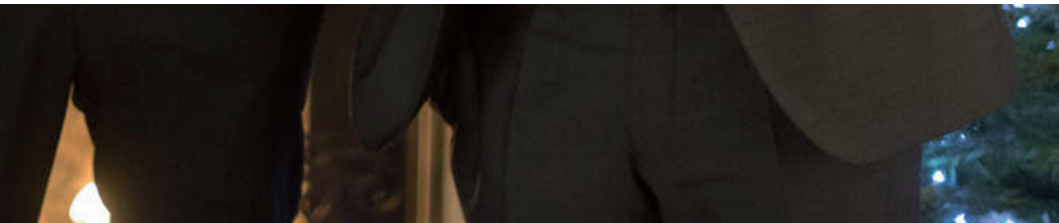
1 FITXA TÈCNICA

2 SINOPSI

3 JUSTIFICACIÓ PEDAGÒGICA

4 PROPOSTA D'ACTIVITATS

5 MATERIALS D'APROFUNDIMENT

1/ FICHA TÉCNICA:

Títol original:	Qu'est-ce qu'on a fait au Bon Dieu?
Nacionalitat:	França
Gènere:	comèdia
Duració:	97 minuts
Productora:	Les Films du 24 / TF1 Droits Audiovisuels / TF1 Films Production
Direcció:	Philippe de Chauveron
Repartiment:	Christian Clavier, Chantal Lauby, Ary Abittan, Medi Sadoun, Frédéric Chau, Noom Diawara, Frédérique Bel, Julia Piaton, Émilie Caen, Élodie Fontan, Pascal Nzonzi
Guió:	Philippe de Chauveron, Guy Laurent
Fotografia:	Vincent Mathias
Música:	Marc Chouarain
Producció:	Michaël Goldberg, Romain Rojzman, Boris Van Gils
Any de producció:	2014
Any d'estrena a Espanya:	2014
Distribuïdora:	A Contracorriente Films
Premis:	Premis Lumière 2015: Premi al Millor Guió; Premis Goya 2014:
Goya 2014:	nominada a la Millor Pel·lícula Europea.

— 7 —

2/ SINOPSI:

Claude Verneuil i la seua dona Marie pertanyen a la burgesia francesa acomodada de províncies, conservadora (sobretot ell, gaullista en aquest cas), catòlica i practicant (sobretot ella). Per això, els va costar un poc veure les seues tres filles majors casar-se successivament amb un musulmà, un jueu i un fill d'immigrants provinents de la Xina. Però ho van acceptar perquè són tolerants, o així s'imaginen. Per sort, els queda la filla menor i esperen que trobe un bon catòlic perquè una es case per fi per l'Església.

3/ JUSTIFICACIÓ PEDAGÒGICA

CLAU DE TREBALL

La pel·lícula és una comèdia amb un gran èxit recent a França que, dins d'una certa "correcció política" i amb una certa superficialitat, aborda no obstant això moltes qüestions que poden ser interessants per al debat i la discussió amb l'alumnat i contribuir a la presa de consciència de les complexes relacions interètniques que tenen lloc als països europeus en aquesta època de migracions globals. Els personatges estan dibuixats amb traç gros i fortament estereotipats. Això pot facilitar als / a les estudiants el treball de reconèixer "tipus" que siguin transferibles a la realitat espanyola actual, però obliga a parar atenció a treballar amb elles i ells la diferència entre persones, personatges i estereotips.

Alguns dels temes que poden articular el debat i comentari d'aquesta pel·lícula són:

- La funcionalitat i la veracitat o falsedat dels estereotips nacionals i/o ètnics.
- La relació entre les relacions de colonització en el passat i les relacions de convivència interètnica en el present als països europeus.
- Els matrimonis mixtos o interracials i la seua contribució a la integració dels col·lectius immigrants en les societats d'acollida.
- L'ambigüitat entre les categories de nacionalitat i etnicitat en els col·lectius immigrants.

OBJECTIUS PEDAGÒGICS

- Comprendre que els estereotips són simplificacions habituals, més inevitables i accentuades com menor és la familiaritat amb les persones que s'estereotipen.
- Prendre consciència de les conseqüències negatives que pot tenir la estereotípia en les relacions humanes.
- Comprendre la relació existent entre el passat històric i polític dels diversos països del món i els patrons de migració transnacional contemporanis.
- Contextualitzar la realitat migratòria actual dels països europeus en el marc dels processos històrics de colonització i matissar d'aquesta manera la creença molt generalitzada que la immigració és un fenomen recent que només és degut a un diferencial de riquesa entre països sobre els quals els països europeus no tenen gens de responsabilitat.
- Reflexionar sobre la realitat emergent dels matrimonis mixtos entre persones de diferent origen nacional i/o pertinença ètnica i sobre el seu efecte en la integració i cohesió social de les societats d'acollida.
- Abordar críticament la construcció de les categories de nacionalitat i ètnia, així com el solapament entre les dos.
- Reflexionar sobre les conseqüències de la confusió parcial de nacionalitat i etnicitat per a la vida quotidiana de les segones i terceres generacions de col·lectius immigrants.

4/ PROPOSTA D'ACTIVITATS

4/A ABANS DE LA PROJECCIÓ

Per a la millor comprensió de la pel·lícula i de les interaccions que tenen lloc entre els personatges, seria desitjable treballar dos aspectes abans de la projecció:

- D'una banda, introduir o repassar alguns coneixements generals d'història i de geografia humana que permeten comprendre quin és el context de les relacions entre les nacionalitats i/o pertinences ètniques dels personatges implicats en la pel·lícula.
- D'altra banda, reflexionar sobre la manera en què utilitzem els estereotips com a guies d'acció en la nostra relació amb persones que no coneixem.

— 10 —

Déu meu, però què t'hem fet?

EL CONTEXT DE LES RELACIONS ENTRE ELS PERSONATGES

Ací caldria identificar els països d'origen dels personatges que ixen en la pel·lícula i reflexionar sobre alguns elements que permeten comprendre millor les seues relacions. Dos aspectes tenen particular importància en aquest sentit::

1 ■ SITUAR ELS PAÏSOS D'ORIGEN I LA SEUA REALITAT SOCIOECONÒMICA

ACTIVITAT 4.A.1

(Activitat per a grups xicotets i posada en comú de tota la classe. Temps estimat: 45 minuts)

Els personatges de la pel·lícula són:

- Claude, Marie i les seues quatre filles, que són de França.
- Rachid, que procedeix d'Algèria.
- David, que és d'origen jueu.
- Chao, que procedeix de la Xina.
- Charles i la seua família, que procedeixen de la Costa d'Ivori.

Situa els països d'origen dels personatges en el mapa (vegeu la nota 1 al final del document):

L'IDH (índex de desenvolupament humà) és un índex que calcula Nacions Unides per a comparar el nivell de vida dels diferents països del món en funció de la salut, l'educació i el nivell de renda de la població. Baix tens l'IDH dels països d'origen dels personatges de la pel·lícula, i també el d'Espanya. Comenta amb els companys i les companyes les dades de la taula i trau-ne conclusions: podem dir que hi ha països en què "es viu millor" que en altres? En quin/s sentit/s? Crees que n'hi ha prou amb aquestes xifres per a descriure la qualitat de la vida quotidiana als diversos països del món? Quines altres coses penses que haurien de tenir-se en compte per a descriure la qualitat de vida?

IDH (2013)	FRANÇA	XINA
Esperança de vida en néixer	81,8 anys	75,3 anys
Anys d'escolarització mitjana	11,1 anys	7,5 anys
Renda per capita	33.169 ¤/any	10.393 ¤/any
Lloc rànquing mundial IDH	20 de 187	91 de 187

Dades de Desenvolupament Humà, 2013

(Font: Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament)

Tots aquests països tenen diferents taxes d'immigració. Baix tens el percentatge d'immigrants que tenia cadascun en 2013 pel que fa a la seua població total. Quines conclusions trauries d'aquestes dades?

	FRANÇA	XINA
Percentatge immigrants	11,6 %	0,1 %

Percentatge d'immigrants en relació amb la població, 2013

(Font: Nacions Unides. Divisió de Població)

Algunes recomanacions per al comentari d'aquestes dades són:

- Cal entendre els patrons de migració en el context regional: la immigració de la Costa d'Ivori és fonamentalment una migració econòmica, perquè tots els seus països veïns (amb l'excepció de Ghana) tenen índexs de desenvolupament encara més baixos.
- Cal entendre els patrons de migració també en el context historicopolític: el percentatge d'immigració israeliana reflecteix en gran manera la singularitat de l'Estat d'Israel i l'ocupació dels territoris palestins.

DAVID

ALGÈRIA	ISRAEL	COSTA D'IVORI	ESPANYA
71,0 anys	81,8 anys	50,7 anys	82,1 anys
7,6 anys	12,5 anys	4,3 anys	9,6 anys
11.369 x/any	27.137 x/any	2.512 x/any	27.682 x/any
93 de 187	19 de 187	171 de 187	27 de 187

— 13 —

ALGÈRIA

ISRAEL

COSTA D'IVORI

ESPANYA

0,7 %

26,5 %

12,0 %

13,8 %

CHAO

2 ■ CONÈIXER EL PASSAT HISTÒRIC I LES RELACIONS DE COLONITZACIÓ

ACTIVITAT 4.A.2

(Activitat de recerca independent i posada en comú posterior a classe. Temps estimat de la posada en comú: 30 minuts)

Situa en el mapa els països que han sigut colònies o protectorats francesos i els que han sigut colònies o protectorats espanyols.

Déu meu, però què t'hem fet?

Esbrina en quin any es van independitzar Algèria i la Costa d'Ivori de França i com ho van fer. Esbrina també quina (o quines) és la llengua oficial en aquests dos països i quin percentatge de la població algeriana i ivoriana s'estima que parla francès (vegeu

https://es.wikipedia.org/wiki/dioma_franc%C3%A9s#.C3.81frica).

Investiga també quina és la religió majoritària a França i en aquests dos països.

Descobreix en quin any es van independitzar l'Equador, Colòmbia, el Perú i l'Argentina d'Espanya i com ho van fer. Esbrina quina (o quines) és la llengua oficial als països que han sigut alguna vegada colònies espanyoles. Investiga també quina és la religió majoritària a Espanya i als quatre països esmentats.

Dos dels personatges de la pel·lícula (Claude Verneuil i André Koffi) es declaren *gaullistes* en diverses ocasions. Investiga qui va ser Charles de Gaulle, quina relació va tenir amb les colònies franceses a Àfrica i quin era el seu estil com a governant.

La posada en comú del que els estudiants i les estudiants hagen esbrinat ha d'ajudar a comprendre:

- Les comunitats culturals que hi ha en l'actualitat entre les antigues metròpolis i les antigues colònies, i també les diferències.
- La història de dominació i conflicte que històricament han tingut França i Espanya amb la majoria dels països que hui dia són l'origen principal dels seus fluxos migratoris.
- El que va representar De Gaulle en la història i la política franceses i, per tant, què significa declarar-se *gaullista* (això potser resulta més secundari, però el fet que el pare de Charles es declare gaullista i trobe en això un terreny comú amb el seu futur consogre és significatiu de la complexitat de les convergències i divergències culturals dels països que van ser colònies i metròpolis respectivament).

— 15 —

Es pot començar la discussió d'aquestes qüestions amb algunes preguntes del tipus "Creus que la població d'aquests països (excolònies) tenen més facilitat per a integrar-se en el país d'acolliment o justament tenen més dificultat? Per què? Hi ha més prejudici cap als magrebins que cap als xinesos? I cap als peruans que cap als xinesos? És més fàcil ser acceptat en un lloc si véns d'un país més llunyà i més desconegut, amb el qual hi ha menys relació anterior?"

CHARLES

ELS ESTEREOTIPS COM A GUIES D'ACCIÓ

Un estereotip, en el llenguatge de la psicologia, és un conjunt de característiques que atribuïm a un grup social amb caràcter generalitzat: és el que creiem (o el que creiem saber) sobre aquest grup social. Quan categoritzem una persona com a pertanyent a un cert grup (aquesta xica és francesa, aquest senyor és enginyer, aquell altre senyor és ancià, aquest xiquet és llatinoamericà), li apliquem les creences que tenim sobre el grup a què pertany, sobretot si no coneixem la persona individualment. Això ens és útil amb freqüència per a saber com comportar-nos amb aquesta persona: així sabem, per exemple, que a la xica francesa millor li parlem a poc a poc perquè ens entenga, que al xiquet llatinoamericà li podem parlar en castellà sense problema i és probable que li agrade parlar de futbol, que al senyor ancià segurament és preferible que no li posem música punk quan ve a visitar-nos. Així doncs, els nostres estereotips poden ser útils en la nostra vida quotidiana. Quan coneixem les persones més íntimament, ja no necessitem basar-nos tant en els estereotips per a saber com comportar-nos amb elles.

El problema dels estereotips no és que en tinguem (tothom té una imatge mental dels diversos grups socials), sinó que els mantinguem a pesar de la informació que els contradiu. El problema dels estereotips ve quan (a) són rígids i (b) són negatius, encara que no tinguem fonament. Si són rígids, tractarem igual totes les persones d'aquest grup, i el coneixement personal d'elles no ens servirà de res. Si són negatius sense fonament, evitarem o discriminarem certs grups de persones injustament.

3 ■ ACTUAR GUIATS PER ESTEREOTIPS

ACTIVITAT 4.A.3

(Activitat de tota la classe. Temps estimat: 45 minuts)

Es projecta a classe el curt The lunch date, d'Adam Davidson (1989), que pot trobar-se ací:

<https://www.youtube.com/watch?v=6yX3RYISg7E>

Després es comenta en el grup aula. Algunes preguntes que poden ajudar a guiar la discussió són:

- Què passa en la pel·lícula? On sembla que transcorre? (En una estació de tren de Nova York.) Qui són els personatges? Què saps de la situació de les persones negres als Estats Units? (Quin percentatge són, quin estatus social ocupen.)
- Quin error comet la senyora? Per què comet aquest error?
- Quina imatge de la població negra creus que té la senyora? (Són pobres i lladres, abusen de la gent honrada, no es compren coses sanes com ara amanides per a menjar.) Creus que hauria comés el mateix error si en lloc d'un home negre s'haguera trobat a la cafeteria una senyora d'ulls blaus d'edat semblant a la seua?
- Recordes alguna vegada que hages ficat la pota amb una persona perquè donaves per descomptat, pel seu aspecte extern o pel seu origen, alguna cosa que després no era veritat? Pots explicar com va ser?
- Donem per suposades coses negatives dels grups socials que menys coneixem freqüentment? Canviaria això si els coneguérem més personalment?

— 17 —

4/B DESPRÉS DE LA PROJECCIÓ

Durant el visionament de la pel·lícula, i sobretot després, és important facilitar la translació del context que s'hi retrata (França) al context més pròxim a l'alumnat (Espanya i la Comunitat Valenciana) perquè els elements de la pel·lícula adquirisquen un significat connectat a la seua vida diària. Si bé entre la realitat de la immigració a França i a Espanya hi ha elements comuns que permetrien parlar de la "realitat de la immigració als països de la UE", hi ha també diferències substancials que requereixen un esforç exprés per a traduir la pel·lícula al nostre context.

1 ■ PERSONATGES I ESTEREOTIPS

ACTIVITAT 4.B.1

(Activitat de tota la classe.

Temps estimat: 140 minuts)

Es projecta la pel·lícula i se sol·licita a l'alumnat que durant la projecció prenguen notes de (a) qui són els dotze personatges principals (els Verneuil, les seues filles, els seus gendres i la mare i el pare de Charles) i (b) dos o tres trets que podrien caracteritzar cadascun tal com són retratats.

Es pren nota d'aquesta informació per a utilitzar-la després en altres activitats.

2 ■ ESTEREOTIPS, LLOCS I ÈPOQUES

ACTIVITAT 4.B.2

(Activitat per a grups xicotets i discussió general.

Temps estimat: 45 minuts)

Partint de les notes preses durant la projecció, es demana a cada grup que discutisca si els estereotips que apareixen en la pel·lícula s'ajusten als que ells/elles tenen de les persones d'aquestes nacionalitats, o si canviarien alguna cosa. Se'ls demana també que troben un equivalent per a cadascun dels quatre gendres que siga freqüent en el context migratori/ètnic espanyol, i que argumenten per què han triat aquest equivalent.

Una possible resposta a la pregunta de l'equivalència seria: Rachid seria marroquí si visquera a Espanya (el Marroc té moltes coses en comú amb Algèria i altres països del Magrib, i els marroquins i les marroquines són —justament després de romaneses i romanesos— la nacionalitat més freqüent entre la immigració espanyola, de la mateixa manera que els algerians ho són a França); David seria potser d'ètnia gitana (pertany a la minoria etnicocultural no estrangera més nombrosa al país, i tant la població gitana com els jueus residents als països europeus en la seua immensa majoria mai han conegut una altra nacionalitat que la del país en què resideixen), encara que hi ha diferències molt substancials entre la imatge social de la població jueva i la gitana, degudes en gran manera a l'estatus socioeconòmic i la posició/dedicació laboral dels dos grups; Chao seria segurament xinès (la immigració xinesa té un patró molt més homogeni i una distribució més similar entre els dos països que la immigració africana o americana); i Charles podria ser llatinoamericà (pertany a una de les antigues colònies del país d'acollida, comparteix llengua oficial i religió majoritària amb la metròpoli, si bé molts elements culturals, d'identificació ètnica i de nivell de vida predominant al país d'origen poden diferenciar-lo del país on ha anat a viure).

La discussió de les aportacions de cada grup ha de tenir el doble objectiu de (a) matisar les diferències no solament entre Espanya i França, sinó també entre els col·lectius immigrants més nombrosos en cadascun dels dos països, per a posar en relleu la diversitat que encobreix l'etiqueta genèrica dels "immigrants"; i (b) qüestionar la inmutabilitat dels estereotips, que en realitat responen als contextos socio-temporals en què es generen i es difonen.

Algunes preguntes que poden guiar la discussió amb aquestes finalitats són:

- Quines coses canviariu de la forma en què retrata la pel·lícula les persones d'aquestes nacionalitats? Creus que si la pel·lícula se situara a Espanya el retrat de la família Verneuil seria semblant? En què es diferenciaria?
- Quines propostes heu fet per als personatges dels gendres si la pel·lícula se situara a Espanya? Per què? Quines diferències hi ha entre cada gendre i el seu "equivalent" espanyol?

- Per què presenten el gendre xinès com a financer (i no com a propietari d'un bar o un restaurant)? Creus que respon a la realitat actual de la Xina? Creus que la realitat de la immigració xinesa (o llatinoamericana, o magribina) ha canviat en els últims anys? Vivim d'estereotips que no canvien encara que canvie la realitat global del món i l'equilibri de poders entre els països? (vegeu la nota 2 al final del document).
- Creus que Charles i la seua família són representatius de la població de la Costa d'Ivori? Creus que les persones immigrants que vénen a Espanya són representatives de les poblacions dels seus països d'origen? En què creus que es diferencien?

3 ■ ESTEREOTIPS RECÍPROCS

ACTIVITAT 4.B.3

(Activitat per trios i discussió general.

Temps estimat: 45 minuts)

Aquesta activitat pot utilitzar-se com a alternativa a l'anterior, en la mesura que persegueix els mateixos objectius globals de discutir l'adequació dels estereotips generalitzadors i traduir els tipus retratats en la pel·lícula a realitats més pròximes, si bé matisant les diferències.

Es tracta de repartir a cada grup de tres alumnes una targeta amb el nom d'un grup. Els grups poden ser "francesos", "espanyols", "algerians", "marroquins", "colombians", "equatorians", "bolivians", "senegalesos", "xinesos", "jueus", "gitanos", "romanesos". Es demana a cada trio d'alumnes que elabore l'estereotip del grup que li ha correspost amb la finalitat que els companys i companyes l'endevinen. Es poden especificar en major grau les instruccions (per exemple, limitar el retrat solament a adjectius, o bé demanar a cada grup que trie una cosa que el seu grup "és", una cosa que el seu grup "fa" i una cosa que el seu grup "sembla"), però cada trio d'alumnes haurà d'acabar amb un retrat sintètic de l'estereotip del grup. Després, ha de comunicar-lo a la resta de la classe, i els altres han d'encertar quin era el grup que hi havia escrit en la targeta. El docent va prenent nota mental (o escrita) de les majors o menors dificultats per a endevinar, i també dels continguts més rellevants de cada estereotip.

Després, proposa a la classe una discussió que pot estar animada amb les preguntes següents:

- S'assemblen els vostres retrats als que apareixen en la pel·lícula (en el cas dels grups que hi apareixen)? On estan les diferències? Per què no els veieu de la mateixa manera que els autors (francesos) de la pel·lícula?
- Quines diferències hi havia en els estereotips de les tres nacionalitats llatinoamericanes? Creieu que s'assemblen més els equatorians als colombians que els francesos als espanyols? Per què?
- Creieu que l'estereotip de l'espanyol seria el mateix si l'hagueren elaborat tres peruans? I si l'hagueren elaborat tres marroquins? I si l'hagueren elaborat tres francesos? Com penses que ens veuen elles i ells a nosaltres? Et sembla que s'equivoquen o són injusts?
- A quin dels col·lectius d'immigrants més freqüents a Espanya creieu que s'assemblen més els quatre gendres que apareixen en la pel·lícula? Per què creus que s'assemblen a aquest en concret? En què es diferencien?
- Coneixeu persones de les nacionalitats o ètnies esmentades? S'assemblen els vostres coneguts al retrat que han fet els companys i companyes? El matisaríeu o rectificariu d'alguna manera? o rectificariu de alguna manera?

— 21 —

4 ■ ELS MATRIMONIS MIXTOS I LES SEUES ASIMETRIES

ACTIVITAT 4.B.4

(Activitat per a grups xicotets i discussió general.)

Temps estimat: 45 minuts)

Aquesta activitat parteix d'una dada constatable en els informes successius de l'INE: els matrimonis a Espanya entre una persona espanyola i una persona estrangera, que en 2011 constituïen un 15 % del total de matrimonis, presenten diverses asimetries de gènere i d'origen nacional.

En particular, el 60 % dels matrimonis mixtos són d'home espanyol amb dona estrangera i només el 40 % són de dona espanyola amb home estranger, encara que a Espanya hi ha més dones espanyoles (un milió) que homes, i també hi ha (250.000) més homes estrangers que dones estrangeres. Abans de l'explosió de la immigració a Espanya a final dels 90, quan la majoria dels estrangers residents al país eren

britànics, portuguesos o italians, la proporció era exactament la inversa: 40 % de matrimonis d'home espanyol amb dona estrangera i 60 % de dona espanyola amb home estranger.

Una altra de les asimetries es refereix a la procedència de les persones que es casen amb persones de nacionalitat espanyola: per exemple,

- El 65 % dels homes espanyols que es casen amb una estrangera en 2010 ho fan amb una dona llatinoamericana, si bé les llatinoamericanes són a penes el 35 % de les dones estrangeres que viuen a Espanya.
- No obstant això, no totes les nacionalitats llatinoamericanes són iguals: mentre que les dones colombianes i brasileres tenen la taxa més elevada de matrimonis amb espanyols, en canvi és tres vegades més probable casar-se amb un espanyol si la immigrant és russa que si és equatoriana o boliviana (hi ha més matrimonis amb equatorianes que amb russes en xifres absolutes, perquè hi ha moltíssimes més dones equatorianes que russes a Espanya, però la proporció de matrimonis en relació amb el nombre total és molt menor).
- Tampoc per a les dones espanyoles totes les nacionalitats llatinoamericanes són iguals: la probabilitat de casar-te amb una espanyola si eres argentí és quasi el triple que si eres equatorià.

Totes aquestes dades semblen indicar que hi ha barreres socials i culturals que no són igual de senzilles de salvar quant a l'establiment de relacions familiars amb persones del país d'acollida. No sembla ser igualment permisible per a les dones espanyoles que per als homes casar-se fora del seu grup social de referència, i no sembla igualment permisible casar-se amb persones d'ètnia/raça diferent que amb persones d'origen o aparença racial caucàsica. L'objectiu principal és fer-se conscient (a) d'un cert racisme latent que podria estar sota aquestes dades de matrimoni mixt, i (b) dels patrons socials que dicten probablement normes més convencionals per a les dones espanyoles a l'hora de triar la seua vida.

L'activitat pot abordar-se a partir de la pel·lícula, amb dues preguntes dirigides als grups xicotets, per a després recollir les respostes en una discussió general sobre les barreres culturals i de gènere al matrimoni mixt que integre les dades i les informacions esmentades. Les preguntes proposades són les següents:

- En la pel·lícula, les persones franceses que es casen amb un immigrant són totes dones. Creus que per al pare i la mare haurien sigut més o menys acceptables si hagueren sigut quatre fills homes? Crees que hagueren trobat més o menys oposició familiar? Per què?
- Quin dels quatre matrimonis de les filles creus que disgusta més al matrimoni? I quin menys? Per què? Creus que a la teua família o a amics i amigues els disgustaria més que et casares amb algú d'algun origen en particular? Per què?

— 23 —

5 ■ LES/ELS IMMIGRANTS “DE SEGONA GENERACIÓ”

ACTIVITAT 4.B.5

(Activitat de debat a parts iguals.

Temps estimats: 50 minuts)

L'objectiu d'aquesta activitat és fer-se conscient de l'ambigüïtat que envolta el terme *nacionalitat* i el terme *immigrant*, així com del risc de relegar les persones immigrants i els seus descendents ciutadanes i ciutadans “de segona” tot i que hagen adquirit la nacionalitat espanyola i formalment posseïsquen tots els drets que aquesta els atorga.

L'activitat comença amb la projecció de l'escena de la pel·lícula en què els tres gendres canten “La marsellesa” per a confirmar al seu sogre que són “autèntics patriotes” francesos.

Es divideix després la classe en dos equips, i cada equip ha de trobar arguments (legals, culturals, socials, ètics...) per a defensar que “les persones immigrants nacionalitzades i els seus descendents són tan espanyoles com qualsevol de nosaltres”, o bé que “Les persones immigrants nacionalitzades i els seus descendents no seran mai espanyoles del tot, com tu i com jo”.

És convenient que els últims deu minuts es dediquen a pactar un parell d'afirmacions de consens entre totes i tots per a evitar que cadascun dels equips es quede convençut solament dels seus propis arguments.

5/ MATERIALS D'APROFUNDIMENT

A. FILMOGRAFIA

Per a aprofundir en les conseqüències dels processos de colonització als països que un dia van ser colònies pot resultar útil *Hotel Rwanda* (Gran Bretanya, 2004), dirigida per Terry George.

Per a aprofundir en la dinàmica dels estereotips i les simplificacions que s'hi associen pot resultar útil *Ocho apellidos vascos* (Espanya, 2014), dirigida per Emilio Martínez-Lázaro.

Per a aprofundir en les dificultats que afronten els matrimonis mixtos pot resultar útil *Endevina qui ve a sopar* (*Guess who's coming to dinner*) (EUA, 1967), dirigida per Stanley Kramer.

Per a aprofundir en les dificultats d'integració de les segones generacions als països d'acollida pot resultar útil *La haine* ("L'odi", França, 1995), dirigida per Matthieu Kassovitz.

B. DOCUMENTACIÓ

Per a obtenir una panoràmica més global sobre les actituds de la població espanyola en relació amb la immigració, és útil l'informe de 2013 **“Evolución del racismo, la xenofobia y otras formas conexas de intolerancia en España”**, elaborat per Cea D’Ancona i Vallés, que està disponible en http://www.accem.es/ficheros/documentos/pdf_noticias/2014_pdf/Igualdad%20y%20No%20Discriminaci%C3%B3n/EVOLUCI%C3%93N%20DEL%20RACISMO.INFORME%202013.pdf.

Per a obtenir una panoràmica també sobre les condicions de diversos col·lectius immigrants i les seues barreres per a la integració a Espanya, són útils

- L'informe de 2007 **“Encuesta nacional de inmigrantes”**, elaborat pel Colectivo IOÉ i Fernández, disponible en http://extranjeros.empleo.gob.es/es/ObservatorioPermanenteInmigracion/Publicaciones/fichas/archivos/Encuesta_Nacional_Inmigrantes2007.pdf.
 - L'informe de 2011 **“Una aproximación demográfica a la población extranjera en España”**, elaborat per Arroyo i col·laboradors, disponible en http://extranjeros.empleo.gob.es/es/ObservatorioPermanenteInmigracion/Publicaciones/fichas/archivos/OPI_29.pdf.
 - L'informe de 2011 **“Inmigración y mercado de trabajo”**, elaborat per Carrasco i García Serrano, disponible en http://extranjeros.empleo.gob.es/es/ObservatorioPermanenteInmigracion/Publicaciones/fichas/archivos/OPI_28_Inmigracion_y_Mercado_de_trabajo-Informe2011.pdf
-

NOTA 1. En l'exercici d'ubicació de l'origen dels personatges és important fer una precisió pel que fa a David, el gendre jueu: que David siga jueu no implica necessàriament que haja immigrat a França des de l'Estat d'Israel; més prompte, el més habitual és que la seua família haja nascut i haja viscut a França durant moltes generacions, perquè la història de migració dels jueus és extremadament singular. És només des de 1947, per resolució de Nacions Unides, que els jueus tenen una nació pròpia dins del territori de l'antiga Palestina; abans d'aquesta data es trobaven dispersos per diversos països del món. La taula que es presenta a continuació pot servir per a entendre la distribució geogràfica actual de la població jueva.

Ordre	País	Població jueva	Percentatge sobre total població país
1	Israel	6.103.200	74 %
2	EUA	5.700.000	1,80 %
3	França	475.000	0,75 %
4	Canadà	385.300	1,09 %
5	Gran Bretanya	290.000	0,45 %
6	Rússia	186.000	0,13 %
7	Argentina	181.300	0,43 %
8	Alemanya	118.000	0,15 %
9	Austràlia	112.500	0,49 %
10	Brasil	95.000	0,05 %
11	Ucraïna	63.000	0,14 %
12	Sud-àfrica	70.000	0,13 %
13	Hongria	47.900	0,48 %
14	Mèxic	40.000	0,03 %
15	Bèlgica	30.000	0,27 %
-	Espanya	12.000	0,03 %

Població jueva al món, 2014

(Font: <https://www.jewishvirtuallibrary.org>)

NOTA 2. Es recomana que el docent aprofite la posada en comú de l'activitat 4.A.1 per a comentar aquests aspectes, perquè a més una mínima informació sobre la història recent dels jueus i l'Estat d'Israel és necessària perquè l'alumnat pugua comprendre la rivalitat constant i el conflicte subterrani que al llarg de tota la pel·lícula es mostra entre Rachid i David.

Una de les persones que més gràficament ha mostrat en els últims anys com és d'inadequat generalitzar per regions del món i aferrar-se a imatges de dècades anteriors sobre la realitat dels països és Hans Rosling, creador de Gapminder. Entre els minuts 9 i 15 d'aquesta conferència en TED —s'hi poden posar subtítols en valencià— es mostra perfectament com és d'inadequat pensar en Sri Lanka amb patrons de fa cinquanta anys o parlar de l'“Àfrica subsahariana” com si fóra un conjunt homogeni (vegeu

https://www.ted.com/talks/hans_rosling_shows_the_best_stats_you_ve_ever_seen#).